

avskrift.

ACC. N:R M. 10645:1-92.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christofferson
 Härad: Skjuts, m. fl. Adress: Fru Alstad
 Socken: Fru Alstad m. fl. Berättat av:
 Upppteckningsår: 1943. s: n. Född år 1869 i Fru Alstad

Kopparportarna i Havgårdsjön. s. 1
 Gårdfarihandlare-pinn, m. fl. rim. s. 2, 12
 Nämndeman kunde sitta hemma och
 klippa sina gåsar i "bygs vattning." s. 3.
 Lära sig spela av väcken. s. 4.
 Från Kämpinge gamla kyrkogård hädes
 jämmer från död kvinna, som vilte
 ha kläder till sitt ofödda barn. s. 5.
 En pigas mötte en strandare. s. 5-6.
 Himmelsker. s. 7-10.
 Möka vätte vandrade en buordlös man
 med sammankudgade händer. s. 11.
 R. och höghäringen s. 12
 R. och högen, - spökeri, vilsegång. s. 12

Olof!
 Vid citat
 bör originalet
 användas, då
 avskrivaren ej
 alltid kunnat
 tolka det vid
 avskrivn.
 Sm, J.

Orig. som har
 90 sid. finns
 i folioarkivet!

80

Landskap: ..... Upptecknat av: .....
 Härad: ..... Adress: .....
 Socken: ..... Berättat av: .....
 Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Äpple och Pimpa i Äpplehög.	s. 13.
Gengångare.	s. 14.
Sheppstruten blev mödad.	s. 15-16.
Geologiska anteckningar.	s. 17-20.
Märken Vincentii dag (29 jän.)	s. 21.
Fästlagsfirandet i sydr. Skåne i gamla dagar.	s. 21-53.
Gamla hagtomträd, "offertorvar".	s. 54-57.
Husföbör.	s. 58.
Visa.	s. 59-60.
Historier om "Gyllenbjelm".	s. 61-62, 83-85.
Skänthistoria om en man som gav sig ut för att vara präst ö. "visste" allting.	s. 63-70.
Om den lilla pojken, som prinsessan blev	

Trungen att gifta sig med.	s. 71-76.
Örnat. väsen.	s. 77-82.
Fyra gamla källingar (skämt historien)	s. 86-91.
Todddivision.	s. 92.

ACC. N:R **M. 10645**:/.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kopparportarne i Havgårdssjön.

En annan sägen omförmälar att Havgårdsslottets koppar-
porta (i några sägen variationer sägs det vara Trelleborgs
kopparporta, men de flesta berättelser jag hört förlägga den
till Börringe sjöns dit enligt arkivanteckningar också en del
fördes från Trelleboeg) skulle ligga på sjöns botten dit de
av slottets försvarare utkastades jemte en del andra saker
då de sågo sig ej kunna försvara slottet längre. Enligt be-
rättelsen skulle ej kunna upptagas på annat sätt än jag be-
rättat om Trelleborgs kopparporta vilket misslyckades på sam-
ma vis som det omtalas om Trelleborgs kopparporta.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:2.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gärdfarihandlarim.

berättad

av

Edvin Schmidt

Jöns Krämare = Skåra Jinsen. Handllex lydde, enligt E. Smitt sålunda: " Ska de va låsesim hela eller hala dränge, ket, kardenobbe Hemmagjorde häjtor o mårnar som ja säl siddor o jorr tösor. Brunt socker o Segerlings blanksvärta i papar. långkatekesor o tvolf Trolses lurade mi po 40 Shilling men härnäst do ja kommer igen ska ja ha Synåla me stort hoed. Om någon frågade Skåre Jinsen här gammal han var svarade han " löver jag ti den ? november härnäst så fyllar ja år ? De e minsann många år."

Han hade 3 flugor som drog penga till han så att han kunde förse bönderna med lån.

Han brukade att sitta på loftet och sola sina speciedalars sedlar i fönstren Deraf hade han flera halmkorgar fula.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:3

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Klippa gäss.

Den bonden som Kong Gustav IV Adolf var och hälsade på
bodde å vikens gård och var nämndemannen Måns Nilsson. Han
kunde sitta hemma vid sin förbordsända och klippa sin gäss
i " bygs vattning " så fjärdern rök ikring.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:4.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sägen berättade i Dalköpinge.

För att lära sig spela av näcken skulle lärjungen gå till en bäck som forsade i en nerförbacke en torsdagskväll och kasta en svart katt eller en svart höna och vänta på resultatet av sitt förehavande. Det kunde dervid hända att hon (eller han) kunde få upprepa det samma ända till 7 torsdagskvällar i rad innan näcken uppförde deras önskan. Då de kom till backen skulle de tigande lägga sin fiol derstädes och gå hem samt senare på natten hemta densamma. Hade då näcken varet dem bevågen kunde de spela så att alla kom med i dansen. Kom spelemanne att spela en viss strof började både han och de närvarande samt bord, stolor m.m. med spelemannen i teten att dansa rakt ner i en bäck såvida ej någon som ej varet närvarande i början kom till städes och passade på att skära av fiolens strängar.

Det skall hava hänt i Gislöfs ån i Dalköpinge by der åns rinner i jorden och försvinnar under åsen söder om varest necken sägs bo, under den nu skogsbevuxna åsen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:5.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sägnar berättade i Rengs socken.

Kämpingesägen.

En gång gick en piga vid midnattstid förbi Kämpinge gamla kyrkogård och hörde att därinne satt någon stackars död mor och gämrade sig ty hon hade ej fått barnkläder med sig i kistan till sitt ofödda barn. De gamla voro mycket noga med att en oförlöst kvinna skulle hava barnsvepning m.m. med sig i graven annars måste hon gå ijen tills någon förbarmade sig över den döda. Pigan som hörde jemret rev av sig sitt förkläde och kastade in på kyrkogården. Då blev det tyst med jammern och en röst sade: gå till ~~faderrens~~ fulevi (fadern ?) så får du betalt. Hon gick dit och fann blott ett pannejärnsskaft som hon tog och slog mot en sten två slag utan att se något, men vid tredje slaget framryllade det flera gulddukater av det gamla pannjärnsskaftet.

En annan sägen omförmälar att det var en strandvaskare

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:6.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hon mötte som ville i kristen jord och så tog hon honom i kragen och kastade honom över ringmuren. Som tack svarade den döde att hon skulle gå till fulevi och uppsöka tre dukater som låg der han varet begraven. ²

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 7.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Hemmels Bref." (Himmels-).

Vid boutredning efter landtbrukaren Sven Olausson Holm i Stora Beddinge fann kommunalordför. Per Hansson i Sjörup ibland hemmanshandlingarne ett gammalt "papper" mycket omsorgsfullt "invippad" i flera papersomslag. Vid uppvecklingen såg P.H. att det var ett s.k. himmelsbref. Olausson Holms hustru ville inte på något vilkor avstå det. Men när så hustrun, som var moster till Per Hanssons hustru, också var död och P.H. äfven då var boutredningsman fick han brevet i fråga vilket en gång i tiden nerfallet från hemmelen på gården då Olausson Holms förfäder voro ägare och bosatta derstädes.

Hemmels Brefvet lyder så:

" I Herrans Jesu namn Meneskor til omvändelse och efterättelse, bot och bättring.

Meniska vändom och begråt dinna synder omvänd dig. Ty om Enker och Faderlösa barn hade ecke varitt så hade hvarken kommet reng eller blifvet gröda på fem års tid i meniskor omvänd Edor = Jag Jesus Christus har med min egen hand själf

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:8.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skrifvet detta brefvet och om menskan ville omvända sig om hon än vore hundra år gammal. skulle hon synnas vara yngre än den som voro femtio år och hon skulle synas vara som hon voro års gammal. Omvänder nu Eder högfärdiga tuppar högmod - och eder brokota synd om i icke omvänder eder i lifvet så skynten i ner i helvetet i äkta Folk om i entet omvänder. Jag sjelf Jesu Christus har med min egen hand skrifvet detta brefvet - Arma meneska omvänd dig och hjelp den fattiga så välsegnar Gud eder mat och Dryck. I hören uppenbarligen att uti Guds ord och Skrift står det - står uti detta bref med min egen hand skrifvet i menskor omvänder eder. Svärjande och Bannande och hotande och knotande och knorande emot hvarandra Meniskor. Omvänder eder med edert grofva arbete om Söndagen. Söndagen skollen i hellig hålla gå till kjörkan att höra guds ord och Förbarma sig öfver den Fatiga om den Fatiga sak och rop hade icke varit så haden i hvarret omstörtade i ej eder grofva synd Som går i Svang för den eder stora högfärdigas teppar som meniskan lefver uti så att han Storligen förtörnar gudi

Skriv endast på denna sidat

ACC. N:R **M. 10645:9.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

öfver eder Sol och Måne ~~gräto~~ öfver eder i Syndiga Folk.
Förstörelsen går öfver eder. Jag Jesu Christus har sjelf med
min egen hand skrivet detta brefvet och den grymma Sodomitiska
Folk upplös.

Dina mörka ögon och skåda omkring dig ty när du skall
gå in i mitt hus och tempel och att afbedja denna stora Syn-
förlåtelse så hafver du håg och villja till afläga dig och
smicka dig ditt ansigte och afläga din förbande höga tupp som
är en satans afmålning. Ty satan får inte hafva sitt eget ko-
horn i pannan nemligen utsvansa eder förbande utsvans. I men-
skor omvänder eders grofvne synder. Den som döljer detta bref
han är förbanad af min gud evinnerliga märkt och af min Christe-
liga kyrka, men den som detta bref utskrifver och förvarar hon-
om skall allt gott vederfaras både till kropp och själ. Som
holler min bud i menskor omvänden eder, eljest skall här blifva
sådan blodsutgjutelse och skall så gå att den ena meniska skall
äta köttet på den och dricka blodet på den andra. De skole äta
(äta) barken på träen och frukten af edert iget lif edra soner
och Drottra som gud eder gifvet hafver i ångest och nåd skolen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645**:10.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i äta och tänka uppå att Herren eder gud hafver detta jort Derför
att i intet omvänten eder. i Skullen i alla förgås om i intet
omvänden eder. I må ej göra strumpa om Söndagen. Torn i gäven
(= jören) något om sabaten så kommen i vårs Herre Jesu sår till
att blöda och om i haden så många synder som gräs på marken
och som löf på trän. Den som icke tror han skall döden dö och
pinas i helvetes eviga fördömelse i meniskor omvänden eder
eljest skull här bliva sådan skyckdom så att den som är frisk
om aftonen skall liga död om morgonen i meniskor i skolen sö-
ka och säga hvart finne vi bäst uti elendigheten i arma bar-
ofvade (antagligen bedröfvade) Folk. der detta hafver i hans."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645** //

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sägnar berättade i Tommarps socken.

Vid en bro i Tågarp brukade enligt ortsägen i gamla
tider om mörka nätter komma vandrades en huvudläsman med på
ryggen sammankedjade händer och med en black om ene foten
i form av en stor järnkula.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645:12.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ett jordfästelserim av enkan som ej ville je prästen
sin ko för besväret läste:

Ligg o sof i godem ro
Jag o småbarnen behöfvar vår ko.
Fast du är halt o lam
går du en da i förväg
så kommer du väl fram ändå!

= = =

Rockhögskärningen residerar i mänskenskvällar på Rock-
högen vilket många söndags eller torsdagsbarn sett henne sitta
överst uppe på högen och spinna.

Vid denna ättehög spöker det mycket. Så t.ex. har per-
soner sett både ljus vid densamma och dito att hela backen
stått i ett enda stort stort eldhav. Dessutom har nattliga
vandrare här påträffat huvudlösa personer som förvillat dem så
att de gått runt ikring högen hela natten utan att kunna finna
rätt väg om denna hög finnas flera sägningar bland andra om Rock-
shögsvären som går till Syndaförlåtelsebacken i Vestra Alstad

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **M. 10645**:13.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jemför dermed om Syndaförlåtelsebacken.

Däremot omtalas det att en svart väre försedd med stora horn och släpande ett svinetostör (tjuder med timmekrok av svinhår och skättefall) skall husera på landsvägen å Pilsbacke.

I Äpplehög bodde " Apple " och hans vif " Pimpa " och deras vän bodde i Attebiershögen. De lefde i god sämje och umgingos med bönderne men tälde ingen ofred.

Det hände sig en gång att en rusig skräddare låg och kräkte och halfsof på Appelhög. Apple gav sig till att sjunga:

" Ja ska gå ti Atta og låna mi en rist,

So ska ja steka skräddarn og de ska vare vist."

Men den som inte ville vänta de va skräddaren utan han gnodde i stället från platsen för brinnande livet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10645:14**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En person som gick igen sen han var död och be-
graven sågs i Fuglie och Hvellinge, Han var vitklädd eller
i sin likklädsen der han sågs springa på vägarne å sina bare
fötter så att stenarne yrde i kring.

Nils Andersson sade en gång till knapen (en tjuf)
" nu do du bler död kan du väl komma o si mi horr dant der ser
ud i hemmelriket eller helfvetet der du kommer. Då han blef död
och N.A. kom en kväll på kyrkogården kom knapen skottande po
kyrkogången så att N.A. blef rädd men knapen följe efter till
kyrkogårdsporten. hände på vestra Alstads kyrkogård.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10645**:15.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den girrige.

Fredshög historia berättad av Fröken
Karna Sjunesson.

En stormig afton den 27 okt. på 1700 talet strädde en tremastare (engelsk) utanför Fredshög. Mannen gick ^{ensam} ut med stranden. Rätt som han går ser han en flotte semmandes mot land. Den bestod av två sammanbundna planker på vilka en man satt med ett skrin. Bøljorna slog mot land en efter annan drogs flotten ut igen. Till sist kom en stark våg som kastade den enkla flotten upp på säker grund och mannen höll sig fast vid en sten tills den på stranden gående mannen help han i land. Främlingen var väl antagen men ej väre än han följde med till gården där han nerbäddades och snart insomnade. Bonden såg med lystna blickor på skrinet som tydligen innehöll en rik skatt. Som han i dagarne skulle bortgifta sin dotter i första giftet med en naboson vilken tydligen fodrade hennes arf i guld eller jord. Bonden o kvinnan vexplade en blick samtidikt som de sågo skrinet och förstode varandra. Gård-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:16.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-ägarn gick i höghuset efter en yxa och med ett slag var han ^{hugg-}
död. Några dagar förut hade det rothuggets fyra stora almar
östan om gården. Som alla husets tjänstepersonal voro på en
bal i brudstuan gick ju allt i smug allt på ut den döda i ett
av hålen. Då balen på morgonen var slut och tjänstepersonalen
kommo hem sågs bonden i lag med att plantera fyra nya almar
i de gamla ställe. O ve nemesie vaknar i en vutepog skepnad
som åsett det hela utan att våga röja det förän han blev stor.
Hundra år efter då träden åter voro mogna att falla för yxan
vräkte rotänden upp ett skelet på vars ens fingerben satt en
signetring av guld. Hustrun dog och mannen hade sedan ingen
ro det söktes kloka han rökades och stöftes bly men han var
och förblev dyster. När döden nalkades måste han bikta för
kyrkoherren ^{Loven} ~~sovan~~ gården har brunnet och haft kreaturpest med
täcket är det ingen välsignelse och presten ville ej döpa bar-
net för än det kom av sängen (//) Det var väfd av vit och blått
siden med kungliga guldkronor på.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:17.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Geologiska anteckningar.

Undertiden Östersjön var en isdämd sjö, den sydbaltiska issjön, gick strandvallen norr om staden Trelleborg uppe på Petersburgsågor strax söder om Kyrkoköpinge bort mot Dalköpinge der dess åfåra var en havsvik. Östersjöns vatten har ju enligt geologerna stått ända till 15-18 m. högre än i närvarande tid.

*Litosine-
vallen*

Det skall likväl också hava varet en tid då Östersjöns vatten var betydligt lägre än för närvarande. Det kan ju ses derav att torvmosselager av land- och sötvattensväxter ligga djupt under gäravalen och fortsätta ut under sjöns nuvarande yta. Prof. S. Nilsson lärar också hava påträffat torvlager på 2 fots djupt vatten ända till 100-200 fots utanför kusten mellan Trelleborg och Falsterbo.

(Bergslut-tid)

~~Ita~~. I en gammal geologisk beskrivning omtalas också att stensatte gator i Trälleborg äro funne ute i havet under nuvarande vattensyta.

?

Det tros ju att landet åter skulle sänka sig i södra

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645:18.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skåne. Carl v. Linné uppmätte ju den 29 Juni 1749 avståndet mellan Stavsten och havet till 357 $\frac{3}{4}$ aln. En uppmätning som företogs den 6 maj 1891 var nämde avstånd blott 165 $\frac{1}{2}$ aln. Landet troddes då hava sänkt sig så att avståndet förminskats så mycket. Senare efterforskningar hava ådagalagt att det hela beror på skrivfel i Linnés beskrivning och att trean borde hava varit en etta.

Marken är ju i allmänhet jemn utan vidare höjder men längs utmed kusten har det i äldre tider även inne i Staden gått den s.k. järabacken[†] som var betydligt högre än jorden inåt landet och således har det ursprungligen derstädes varit vattensamlingar och små sjöar innan de blevo av människohänder utdikade. Vid västra bro synes det ju ännu tydligt och när sjön går högt blir det ju stora vattensamlingar derstädes.

†
Namnen Jär, Järabacken och Järavallen ha enligt professor A. Norens mening fornnordiskt ursprung. De äro beslägtade med det fornnorska iadarr och det fornsvenska iathur samt de nynordiska dialektformerna jäder, jär och jar. Deras betydelse är kant

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 20.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christofferson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

år 1938 å Skånes sydligaste gård Kommunalordförande Bernat
Petterssons gård vid stenharpning å järavallen 200 meter
från sjön på en meters djup en skalle av en slags valfisk art.
Den låg i alldeles orördt lager och var således tusentals år
gammal. Jag köpte densamma av finnaren och nu har konservator
Berlin å Zoologiska museet densamma till bestämning.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 2/.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skinner solen Wincentii dag den 29 januari medan man sadlar en häst. Do skall grodan ble aller som bäst. ej vara räd för foder brist ty då blir det tidig vår och godt bete. Men skinner hon öfver Berg o Skofvar Do ska negerna ble små o lafver.

" Fastelamns " (Fastlags) firandet i
Sydvästra Skåne i gamla dagar.

I ännu högre grad än kyndelmässofirandet torde fastlagsfästerna kunna göra anspråk på hedniskt ursprung. Man finner i de nordiska fastlagsbruken fullt tydliga spår efter den gamla hedniska fästen för våren och den annalkande sommarens fruktbarhetstid. Under katolska tidevarfvet var det ett allmänt bruk under fastlagssöndagen och måndagen att äta sig riktet mätt av svinfläsk varav dagarne också i äldre tider kallades fläskdagarne vilket t.o.m. förekommar i gamla

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 22.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fastlagen
rättegångsprotokoll av 1540 talen i Själland. Ja t.o.m. i lärda avhandlingar på latin heter det: " Magister Andreas Grob anno 1546 sepultus est (begravdes) die fläskesöndag." Dessa fläskätningar fortlevde ända in på 1800 talet i södra Skåne liksom i Själland. Detta fläskfrossande under de tre första fastedagarne äro ju tydligen av katolska kyrkan upptagna bruk från förutvarande hedniska högtidsfäster, liksom bruket av fastlagsriset i äldre tider. Man skaffade sig då björkeris eller dylikt varmed man hade lov att risa upp i synnerhet kvinliga personer, vilka utan ovilja motogo risningen i den tron att detta skulle gynna deras fruktsamhet. Fastlagsrisen voro också pyntade med i pappar utstofferade lindebarn, kuttande duvor eller en stork med ett lindebarn i näbben eller också blommor.

Som synes är detta bruk ju tydligen en kvarleva från hedendommens ymnighetsfest vilken upptagits i kristna kyrkan under danska tiden ty riset var virad sade de gamla i min ungdom med röda och vita papper - Danskens färg. I Månstorps

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:23.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-lund vid Månstorps gavla i Ingelstads socken av Oxie härad påträffades för circa 30 år sedan en avguda bild av brons från bronsåldern och av cirka 3000 års ålder. Den förvaras nu på statens historiska museum och vetenskapsmännen anse den vara en ymnighetsbild i form av kvinnobild vilken med båda sina händer kramar ymnighetsmjölk ur sina bröst. Afguden föreställer således ymnighets eller fruktbarhetsgudinnan vilken tydligen blivit tillbedd tidigt på våren för årets fruktbarhet under kommande sommar. Omöjligt är det ju då icke att nämnde avgudabild varit tillbedd under någon hednisk offerfäst som föregått fastlagsbruket här på orten.

Ett gammalt vårrim som sjöngs under julehögtiden lydde ju:

" Nu ä de jul igen
nu ä de jul igen
O jul de varar jo till påska
Nej de ä inte sant
Nej de ä inte sant
Forr dar emellan kommer fastan."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 24

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Med detta värs skulle man ju påminna sig fastlagshögtidligheterna, så att man ej bort glömde den stora fest som skulle hållas under fastan, under de 40 dagarne före påsk.

Hvarken i Danmark eller Skåne var man benägen att tyda det främmande tyska namnet Fastelabend på bokstavsensligt sätt. (Fastelabend)
Snarare ansåg man det uttrycka en av kyrkan tolererad serie av upptåg och galenskaper, utgörande en ersättning för all den munterhet som icke fick lov att giva sig luft under fastetiden. Man skulle ju häraf kunna tro att fastlagsfesten i och med att dess betydelse upphörde, skulle få sin bane vid reformationens införande. Det blef likväl ej fallet: liksom man aldrig tillagt den åsyftade botövningen något värde i och för sig, så blottade man nu obarmhärtigt alla de misbruk som vunnet insteg under fastans namn, t.ex. att låta fasta andra för sig. Kyrkans ord låta ju tydligt nog der det heter: "I mån väl veta att I icke ären förbundna att fasta mera den ena tiden på året än den andra icke mera före påsk än efter. Icke heller är det att fasta att äta fisk och inte fläsk, att äta

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:25.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bröd men icke smör derpå .... Det är en lögn fasta om vilken det aldrig talas i skriften. Fasta är hunger, hunger och åter hunger. Då vår Herre Jesus fastade så hungrade han; då våra munkar fastade efter honom till påsk så voro de fetare och mera påskindade om påsk än då de började fastan vid fastlagen. Derfor duga nu icke heller sådana munklöften längre."

Oaktat alla kyrkans myndigheter utfärdade förbud mot det ogudliga " fastlagsnöjena och utklädningarne " förblev bruket att i samband dermed ställa till allahanda galenskaper länge vid sin makt, jo ända in på 1870 - 80 talen.

De olika dagarne i i fastlagsveckan kallades vid olika namn. Söndagen, måndagen och tisdagen kallades ju som redan sagts för fläskdagarne. Härmed åsyftades på bruket under medeltiden att under dessa dagar njuta idel svinfläskrätter för att derigenom för att derigenom styrka sig till den s.k. långvariga fastetiden.

Fastlagsmåndagen kallades i Tyskland för " Blau Montag ". Af denna benämning kom senare den också att i Skåne kallas blåmåndag. Tisdagen kallades vidde tisdag (av vete, ej vita) på

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:26.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

grund av att man då skulle äta vetebröd med smör på, doppat i varm mjölk. Häri härledes bruket av våra ännu i dag kvarvarande fastlagsbullar. På grund av denna feta rätt kallas ju tisdagen ännu uppåt Sverige för "fettisdag." Onsdagen kallades askonsdag vilket namn förskriv sig från katolska tiden, då man på denna dag, med vilken egentligen fastatiden skulle taga sin början, mangrant skulle mötas i kyrkan då var och en märktes mitt i pannan av prästen med ett kors av aska under följande signelseform "Människa, kom ihåg, att du själf är aska och åter skall varda till aska." Denna aska skulle vara av föregående års invigda ^{my} påsöndags palmqvister, vilka här i nordnorden ersattes med de storknäppiga säljkvistarna.

Efter reformationens införande bortföll naturligtvis bruket att korsa kyrkobesökarna med aska, men dagens namn liksom bruket att slå varandra med med askepåsar eller fylla fastlagstunnan med aska fortlevde. I senare tider har alla dessa dagsnamn blåmåndag, vide tisdag och askeonsdag blivit överflyttade på själva påskveckans dagar.

fel!
(Liggenstund.)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:27**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1919 /

Åtandet av fastlagsbullar är väl det enda egentliga fastlagsbruk som fortlevat till våra dagar. Alla årliga tokroligheter äro nu snart ej ett minne blott, ty de aldra flesta hava ej en aning om hur det tillgick, blott en och anna 80 årig kunna ännu berätta om huru de sett på fastlagsgillen i sin ungdom. Jag vill därför här berätta om några olika slags fastlagsnöjen som i gamla dagar lektes i Skytts härad och börja med " väddeleu " (kapplöpning).

I Skytts härads tingsböcker omtalas en hel del rättgångar om dylika fastlagsnöjen, tack vare detta kunna vi få en fullkomlig beskrivning om hur det tillgick vid ett sådant " väddeleu " .

År 1723 hade länsmannen Johan Munkeskog åtalat Villie drängar för det de lek fastlagsleken " Väddeleu " . Drängarne erkände, men sade sig ej hava varit utom byens gränisar och ej håller tillställt oljud eller förargelse .

Nämnden upplyste att detta vädjoleks lopp varit i bruk hos allmogen sedan uråldriga tider, fast det under krigsåren

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M.10645:28.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

blivet nästan alldeles bortglömt. Det tillgick så att antingen två man eller och en man och två kvinfolk om fastlagsmåndagen tidigt på morgonen i blotta linnet skulle löpa i kapp till ett visst mål och den som först hann fram till målet blev för sitt parti vinnare av det pris som uppsats vilket merändels plögade bestå av öl, vartill så väl de löpande som åskådarne bidragit.

Saken utfördes också på så sätt att en man skulle springa i kapp med två eller flera kvinnor, vilka voro placerade längs löpbanan på lika avstånd. När nu mannen och första kvinnan på en gång sprang från målet hade kvinnan en nyckel i handen som hon lemnade sin närmaste granne som då avlöste och sprang till näste alltså en slags stafettlöpning. Mannen skulle hålla ut mot dem alla, så det behöfdes nog att de voro lätt klädda. (På kvällen fastlagssöndag hade Villie byamän och dängar varit samlade för att dela en fjerdning som prästen skänkt dem. De hade då överenskommit att vardera parten på morgonen skulle skicka ut två män att löpa " väddele ". I förste loppet förlorade drängarne en fjerdning öl, men vid nästa togo de revanche.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:29.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Byamännen blevo nu framkallade av länsmanen och tillstodo riktigheten och sade sig hava deltagit i leken, efter gammal plägsed samt förmenade sig ej dermed hava gjort något illa. (Länsmanen ställde nu även åboarne under åtal och påstod att sådana lekar sällan brukade avlöpa utan slagsmål och förargelse varför han anhöll, att detta oskick förbjudas måtte.

Häradsrätten deremot fann, att vid denna lek ej något straffbart blivet begånget . Såvida icke någon vidskepelse möjligen deri kunde ligga förborjad, vilket dock ej denna gång kunnat utrönas.

För den skull säger sig häradsrätten kunna fuller Villie byamän och drängar, som denna gång vädjosprång brukat, icke med något särdeles straff belägga. Dock åtvarnas såväl dessa personer som och övriga almogemän i häradet att bortlägga sådana oskickeliga lekar, särdeles uti fastetiden, jämte alla s.k. sommarlag och byagillen som häradsrätten för en god ordnings skull prövar rättvist hos allmogen förbjuda och hämna vid vite av 40 mark sölfvermynt för dem som hädan efter inom Skytts

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:30.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

härad sådant vädjoloopp under fastetiden förövar, vilket kronolänsmannen välbetrodde Johan Munkeskog åligger att vederbörligen uti församlingarne låte förkunna.

Ehuru länsmannen Munkeskog fick utfärdat så sträng dom för fastlagsfästligheterna så dogo de inte bort på 1700 utan först i slutet av 1800 talet.

Slå katten ur tunnan.

En gammal fastlagslek var att slå katten ur tunnan. Man borrhade ett par hål i en tunna varigenom man stack ett rep. I äldre tider inneslöt man en levande katt i tunnan, vilket i senare tid utbyttes mot en kattvätte (uppstoppad) varefter bottnen isattes och tunnan upphängdes på en stång som vilade på tvenne uppresta pålar. Nu var ju allt färdigt till leken, vari skulle deltaga socknens åbosöner och drängar som voro beridna och utstyrda på bästa vis med umjuformkläder till leken vilka iordningstälts av varje drängs fästmö eller beundrarinna. Till dräkten hörde också ett s.k. "fastelamsris" men ej av det slag som ovan beskrivits utan detta var förfär-

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M.10645:3/.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-digat av ståltråd med flera grenar omsirade med vita och röla papper (således Danska färjer) och försedda med pappersblommar allt förfärdigade av drängens kvinliga vän . Detta " fastelamsris " fastsattes framtill på deras höga hattar och värderades mycket av drängarne, vilka tillvaratogo dem efteråt och gömde dem på ståltrådsspelet + under kistelock så att de ej skulle bli skadade. Två personer som på detta sätt tillvarataget sina fastlagsris från början av 1860 talet ha visat dem för nedskrivaren av dessa rader.

+ Ståltrådsspelet var gjord av under kistlocket uppspikade ståltrådar av olika grovlek och uppspända med flintstenar. Då man slog tackt på dessa ståltrådar gav de ljud efter vis-sången. På ett ställe i Lilla Ahlstad har jag sett ett sådant ståltrådsspel uppfäst under stugans loft på 1880 talet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:32.**

Landskap: ..... Upptecknat av: ..... Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De gamla säga att det var en lust att se när hela ryttareskaran kom ridande i sin utklädda fastlagsdräkt med ofta svärtade ansikten och sitt rödvita " fastelamsris " i den bredkulliga hatten och rödvita fladdrande armbindeln om vänstra tröjeärmen med kort valmadströja och gula ofta skinnfodrade byxor ((Det påstås ju att Skytts härads nationaldräkt ej hade skinnfodrade byxor, att så var fallet har förf. själv konstaterat. Dessa voro bundna om knäna över snövita strumpor med rödvita " hossebån " som fladdrade med ändarne. Som vapen hade en och annan en gammal krigsmansabel eller också en hemsmed sådan eller i brist härav en bra träbulling.

Sedan alla uppställts i en halfcirkel drogs det lott om ordningen för ridningen och dessutom bestämdes om ordningen för dagen samt bestämdes med högtidligt löfte att ingen vid så och så högt bötesstraff fick tilltala blivande kungen eller drottningen med namnet efter det klockslag dagen efter när gillet skulle sluta. På grund härav fingo inga vedernamnet kattkung eller kattedrottning efter åt ty titeln var glömd med gilleslut.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:33.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Även bestämdes huruvida den utan vidare skulle vare kung som lyckades slå till tunnan så att katten kom ut eller om han skulle fria sin kungliga ära med att komma till det bestämda målet innan han blev fångad av någon annan.

Vid givit tecken började spelamännen på klarnitt och fiol en galopp och så började ritten i tur och ordning fram under katt tunnan vilken det gälde att hugga eller slå sönder vilket lyckades på ett par timmar. Några av rytterna kommo så när varje gång att de kunde giva tunnan ett slag, andra deremot fingo ej sina bångstyriga hästar i närheten av den fritt i luften svängande tunnan. Det hela gick nu i rund ridning om ett visst område, och i fall jorden var ofrusen så att smörjan släd ikring. Alla voro ifriga att gifva tunnan de värsta slag de kunde men derav kom den också att svänga så att nästa ryttare ej nådde densamma. Efter som tunnan var "bånad" med träband dröjde det ju ej så värst många timmar innan den lyckliga fick den att rämna iser så att den vettskrämd katten kunde sätta sig i säkerhet. Medan katten satt

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:34

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i sin tunna och var arg så att den fräste morrade den enligt folkhymorn sålunda:

" Om ja va lös o i va muss
Till Jupiter ja forr er bär
Här skulle ble ett fanders hus
Emellom mäj o jär. "

När så rytterne ridet några omgångar så att svetten rände och hästarna flåssade kom stunden när tunnans ramlade i kras. Var det nu så att den som slog sista slaget blott blev katterkung gälde det att fånga honom innan han satt sig i säkerhet vid målet. Lyckades någon sålunda fånga katterkungen innan han kom till målet blev denne kung. Så snart tunnans brast blev det således ett rop och skrån och alla som en efter katterkungen vilken det gälde att fånga. Men det var lättare sagt än gjort och hade de ej ridit för livet förr, så redo de nu. Den tidens små hästar voro ju kvicka som " gimmerlam " och kunde gör vändningar som ordstävvet lydde - "po en firastyver",

Under hela tiden täflingen pågick voro hela byens både manliga och kvinliga unga och gamla ute och sågo på och ropade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:357

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson...
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hurra när kongen var korad, samtidigt som musikanterna spelade fanfarer för honom.

Den som blev kong kröntes så med en papperskrona och försågs med i papper utklipta ordnar och axelpåletter samt snedband över bröstet allt rödvita färger och allt möjlig granlåt. I fall det blev någon avsatt katte kung skulle denne utsiras med halmkrona och halmbindel.

" Ta ringarna ".

En annan fastlagslek var att taga ringarne vilka voro dels upphängde i kroker på en likadan ställning som katttunnan, dels stodo de bakom varanda i en ränna uppe på en hög påle så att blott en var synlig åt gången och så snart den togs kom det en annan fram. Ringarnas antal voro 12 stycken och i den ena ringen var det ett inhuget K på insidan. Klädedräkt och allt var densamma som vid först skildrade lek med undantag av att varje ryttare nu var försedd med ett "spö" (spjut) att taga ringarne på.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645:36.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Före ritten överenskommo ryttarne på samma vilkor som då man skulle slå katten av tunnan. Ridningen fortgick på samma vis och var och en sökte att taga så många ringar på sitt "spö" de kunde, ty det var ej alltid att K ringen var med i första omgången. De som passade ringarne visste ju när K ringen togs och då avbrändes kongssalut med ett eller annat flintlågeväp eller pistol och samtidigt skreko alla åskådare "hurra för kongen". Efter åt kröntes kungen ungefär som det berättats här ovan.

Sedan skulleslaget
rida omkring i byn
visade kungen
föreläsa

Denna gamla fastlagsringvisa sjungs redan på 1860 talet och är således mycket gammal säger Per Persson. Den sjungs under tiden de redo och tog ringarne. Sedan fastlagslekarna har en bekant berättat följande fastlagsringatagningsrim sålunda:

"Se byens alla drängja i parad
po vär sitt öj me spjud o me mongdering!

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645:37.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De ser do lia grant ud ackorat,
som om en lyng krissfolk va po komdering.

Vä smeens göfl di samles so ti häst,
forr där ha ringjan hängt opp po stängen.

Å nu de gäller den, som kan ta mest,
förr han får gilled frijt o han bler kongen."

(det tyckes således ej som det i äldre tid var nån
ring märkt med ett K)

" Lars spilleman han blåsor po klarnitt.

O Pähr urmagare han gnor po sin fejla.

Å so mod ringarne de bär me itt,

O de so stenane begynner käjla.

Hans Schacops Jins ! de syns ad han ä ri,

forr han vill ente frijt va me po dansen,

Men tåskemannens Märten präjor i

o po sitt spjud han snart har hela kransen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10645:38.**

Landskap: ..... Upptecknat av: ..... Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Of tösorna han so ti kong kläs ud,
Å ä so kaxed over sin mongderingj.
O sien rior hela lyngen ud
frå går ti går forr ti o få spandering.

Men nårr di ried kringj ti hvar husbon,
Lars spilleman har bled so rö i titten,
O rétt de ä, han bles en ynkjli ton
O faller norr å bryder af klarnitten.

Hans Sjinsses halkar, han som rior här,
har osse fåd forr skarpt of styrketåren,
men hänger ändo po husbonens mär
som bär han over drifningen ti gåren.

Po kvällen ä i gillesgåren dans
O do går brännevined nock ov drängen.
do väller kongen osse ud sin kjans.
forr de ä han, som ska ta fysta svängen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:39.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lars spilleman har laved sin klarnitt,
so over Pärs fijål han höres skricka,
O begge stampa tajkten nu som itt.
So träskona di håla po o spricka.

I dansen qvingan nu bjuds osse opp
o norr hon borsten hör fijålen jäbba,
hon fyller me o tar so lätta hopp,
som om hon borre va en liden gräbba.

O etter dansen, om de ska va bra
bjuds mad o brännevin de hör ti gången
o do po köpsta råves der: hurra
og löve drottningen o löve kongen."

Berättad av en som lärt den långt förr sin Trols Sjinsson
uppteckning.

Sedan nu fastlagsgillet korat sin kong oavsett på vilket
sätt, skulle gilleslaget rida om kring i byn och visa kungen
för alla och en var. Härvid red musikantarne i spetsen och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:40.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

derefter kongen med en page på vardera sidan till vilka korats
den som var strax före och strax efter i ordningen då kongen
blev utnämnd vid katt tunnan eller ringtagningen. Pagerna skul-
le hava vackert flätade halmband över bröstet om det skulle
vara riktet efter gammal sed. Efter kom hela skaran tre och
tre i vart led. Det var nog en trevlig syn att se hela skaran
komma intågandes genom porten och sjunga för sin nykorade kung.
på följande sätt:

" I denna by i vår mans går
Gå vi ing i da
O de är jo äij o mad
Vi sjunga forr
Falleralla fallaralla
Vi sjungar forr
Ti våra gilles lav
Falleralla fallaralla
Trallilalalala."

Mera av den gamla kungavisan har jag ej lyckats att få upp-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:41.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-tecknat. Om någon skulle kunna något mera vore det intresant att få tillvarataget det innan det blir för sent.

Deremot har det gått lättare att få ett och annat skålrím, ty den som ej kunde rimma var ej värdig någon sup.

Då ryttareskaran inkommit på gården redo de upp framför trappan och viste kungen för husets innevånare. Efter slutad sång blevo de bjudna på bränvinssup och husets kvinliga ungdom som skulle till fastlagsgillet skulle då också hava för. ... i matväg med sig till gillet.

Så snart kongen vistes tog husbonden sin bränvinsflaska och glas varefter hela skaran skulle hava var sin sup. Nu jände det att kunna rima innan de togo sin sup annars voro de ju ej värdiga.

" Denna suppen skall vi ta
förr den e distelerad
Den sjunker ner
Den syns ej mer
Jo skål kamrater alla "
eller

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:42.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

"Opp jennom loftet
Norr jennom golled
Ud jennom daren
Mä en sjujäkelens kläm. "

"Vår länsman ä ett kreg
Han bider gidder
Han bider får
Han bed fingern ov en man i går."

"Jo länsmannen me sin trejörnade hatt
Han kröver sin skatt
Får han inte skatten
So ..... han i hatten
De lomrade bra
De lomrade bra. "

"Ja mölleren me sin dammie rock
De säckarne han tällor
O piorna han rällor.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 10645:

Upptecknat av: .....
Adress: .....
Berättat av: .....
Född år .....

Bränvins rim.

... vill du ge mi en sup
... credit för alla mina penga
... supet opp tro mi ja säger s
... in sj ...l om här finns en
... tan du få om bara du kan st
... a darrar du kan ju ente gå
... l du full om du lier om d
... omkull.

≠

Hej dick jo drack

Du slipper ej me snack
klonka på så får du nog
Ja en sup på varge krog
den spik han drar.

≠

Laskan på bordet står
änner skulle ti mi gå

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645:44

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Och kaffekannen likaså för den skall alltid
hållas varmar. Den skall stå på hyllan
i mitt kök när jag vill så tar ja mi en jök
som trallilalila.

De lomrade bra

De lomrade bra."

≡

" Ja smidden me sin hammare o tång

Han smior po en spik ti den blir femton tom lång

Han smior o han hamrar

De lomrade bra

De lomrade bra."

≡

" Ja skomagaren me sin bejresp o syl

Han stickor o han snor

Han snarkar o han drar

De lomrade bra

De lomrade bra."

≡

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:45.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sedan alla byens gårdar besökts redo - om de kunde -
var och en till sitt, för att ställa in sina hästar och vila
ut till dess gillet skulle taga sin början. När gillet skulle
gå av stapet skulle all byns kvinliga ungdom hava förning med
sig till gillesgården, bestående av bröd, korv, ost, smör, rökt
fårbog gryn mjölk fisk och dylikt. Till dryckesvarorna måste
ju drängarne själva "sala".

När alla voro komna till gillesgården skulle dansen bör-
ja. Första dansen var en ringdans av alla flickorna omkring
kungen, vilken gick inne i ringen med förbundna ögon. Efter
som flickorna sjöngo en passande ringdans så skulle kungen
söka i takt med dansen utkora sig en drottning för kvällen,
vilket ibland kunde bli rätt svårt i fall han råkade taga
fatt på en motvillig oth ej kunde hålla henne kvar tills han
gissat hennes namn. Gissade han ej rätt namn förste gång eller
hon lyckades slita sig lös måste han göra om försöket tills
det lyckades.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:46.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Andra mera sällsynta fastlagslekar.

En annan fastlagslek var äggaleken vilken mera lektes av barn Nera vid kusten der det var sandigt och blött att krypa, utplanterades en del ägg på ena spitsen, på ett visst avstånd från varandra. Sedan detta var gjort gälde det för de täflande gossarne att med förbundna ögon söka krypande på alla fyra plocka upp så många ägg som möjligt. Den som då fann de flesta äggen blev äggakong. Sedan gick barnaskaran omkring på orten och visade sin utsmyckade äggakong samtidigt som de sjöngo rein för honom och på samma gång samlade de i en korg gåvor till ett äggakongagille.

En annan fastlagslek var: Man satte ett ägg på ända i jorden. Sen skulle de lekande i tur och ordning efter en pantleksformulär ledas tre steg från ägget till en plats med förbundna ögon och efter att hava hurrat sig tre gånger runt på klacken gå eller krypande söka taga ägget med handen nå målet och sedan räcka ut handen och taga ägget de fingo likväl ej åter börja att krypa om de ej nådde ägget sen de börjat söka med handen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:47

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

En annan fastlagslek som också lektes någon gång här i Skytts härad ehuru sällsyntare än ovan nämde var att "sticka ti jongfruen."

Man utklädde då en dägelig jongfru av halm på en korsformad stake så att armarne kommo att peka rätt ut. Hela halmfiguren kläddes i en vacker kvinnodräkt och uppsattes på ett stenröre i likhet med de gamla milstolpesocklarna. På "Jungfruns" högra arm hängdes så en krans. Det gälde därefter, sedan alla drängarne voro klädda, lika som ovan nänts vid katt tunneslagningen och ringtagningen att ~~med masker för ögonen~~ ~~de i lottad tur~~ och ordning med maskar för ansigtet vari voro små tittgloggen för ögonen rida förbi den på jungfruarmen viftande kransen och söka taga kransen på sitt spö, vilket ej gick så lätt som man skulle tro, ty den hastiga ritten och de små titthålen i masken förvillade så att de stukke jongfrun både här och där om spjutet överhuvudtaget träffade alls. Leken lär hava varit mycket rolig att åskåda men svår att utföra och besvärligare

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645: 48.

Landskap: ..... Upptecknat av: ..... Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att arrangera än de andra.

Den som långt om länge lyckades taga kransen blev ju
jongfrukong.

En sjäte fastelagslek var den så kallade "lerpottelagen",
vilken lektes på följande sätt. Uti en likadan stälning som
ringtagningen upphängdes i ett snöre ett gammalt stekkärl
eller kokkärl av bränd lera som förr begagnades på orten.
Snöret bands fast om lerkärlens så kallade stärt, vilka ofta
ännu hittas i åkerjorden, och på så sätt upphängdes det fritt
svävande i luften. Nu gälde det att i tur och ordning sedan
de hurrat sig runt tre varv, med förbundna ögon tåga fram till
kokkärl och med ett dräpande slag söka krossa detsamma. Var
och en hade rätt att slå tre slag åt gången sedan de taget
ett visst antal steg från målet varast de på platsen skulle
bliva tills alla slagen utdelats. Nu gälde det ju att kunna
gå rätta vägen, vilken ej var så kort, fram till målet, ty in-
nan de torde lov att gå skulle de hurra sig runt tre gånger

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645: 49.**

Landskap: ..... Upptecknat av: ..... Olof Christoffersson.

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på skoklacken. I de flesta fall gingo de rundt åt höger eller vänster och stodo och slog förgäfves sina slag i luften . Det kunde därför ofta dröja rätt länge innan någon råkade rätt och slog sig till " lerpottetekong " .

En annan variation av "pottleken " tillgick så att lerpotten sattes på marken och alla deltagarna togo varandra i handen och dansade runt liksom vid en ringdans medan de sjöngo en pötteringdans. En av deltagarna gick inne i ringen med omsorgsfullt förbundna ögon och en träpåke i handen för att slå sönder lerpottan vilken han vid vissa ord i ringdansen ej hade lov att trampa sönder. Takten var ojämn än sjöngs sången saktare än fortare, allt eftersom han var längre eller kortare ifrån lerkrokan, mot vilken han hade lov att slå tre slag. Lyckades det ej skulle han taga en annan uti ringen som då fick försöka sin lycka. Medan dansen pågick gick det en utanför ringen som vid vissa ord skulle ställa lerkärlet inn inom kretsen och vid andra ord taga den åter ut eller flytta den på annat ställe.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645**: 50.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En äldre och synnerligen barbarisk fastlagslek var att upphänga en tupp eller gås i en liknande stälning som ringtagningsstativet. Båda vingarna bundos tillhopa så att den ej kunde flyga och om båda fötterna bands ett snöre i vilket han hängde med huvudet neråt så pass högt att de ridande nätt och jent kunde nå dess hufvud vilket var grundligt insmod med svinflott så att det var riktigt glatt att taga fatt på. Under ritten gälde det så att kunna avslita djurets huvud.

Denna lek har varit i bruk, och lektes för kong Karl XII då han nyligen återkommit från Turkiet vid föste fastlagen der-efter medan han var i Skåne. Denna lek var mera sällsynt, ty den var ju både barbarisk och snuskig. Tydligt är den ett minne från hednisk kult, som fortlevat i berättelser och visor.

I den gamla fastlagsvisan omtalas att tvenne fiender inträtt i landet nemligen en katt och en "hane". Således omtalas der de hedniska djuren mot vilka de balda krigarne - fastlagsmännen - skulle strida. Visan har följande lydelse.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 51.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

" Go dag fader, moder o syster så kär.
Vi komma till Edor, en bön vi frambär
Vi unge haver oss forsamlat i dag
for rett att hålla ett lustigt gott lag.

≠

Men rett som vårt lag var best udi stånd
Så få vi att vidda ad fienden va i lann.
Vi blevo ej rädda fast detta kom på
O stred mot fienden både stora och små.

≠

Vi blevo ej rädda for detta han skrig
O stredde mot fienden bodde fattig o rik.
De tvenne fiender va komna i natt
Den ene hedde hane, den andre hedde katt.

≠

O huvudet av hanen vi mägligen drog
O katten pa flygten vi priseligen slog
O vill i ecke tro att detta är skitt

Så kan Ni få huvudet för ögat att se.

≠

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645:52.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sångarskaran tog nu ett medhaft avhugget tupphufvud och pickade med på stugo fönstren der de kommo och sjöngo fastlagsvisan.

" Vi bedje Er om ett par skilling eller tre,
Men om Ni haver råd så given i fler.
Hav tack, haf tack, Gud give Eder lön
Fordet i haver ofrat Eder gåva så skön.

≠

Vi bjuda Edra Pigor att komma till bal,
För rett att hålla ett lustigt godt lag
Vi vet ej tillvisso var detta skall stå
Men nock B der stue hos gott folk att få.

≠

Som synes går sången liksom den gamla majvisan ut på att tigga gåvor utav vänner och bekanta till ungdommens förlustelse vid det s.k. " Fastelamsgillet ".

Alla som varit med att sjunga fastlag och de som givet sin tribut i penningar eller natura voro välkomna utan inträdesavgift vid fastlagsgillet, men alla andra deremot måste

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645**:53.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

betala på ett eller annat vis om de ville vara med.

Precis på slaget klockan 12 på gillesnatten skulle kongen och drottningen med en så kallad kupp berövas sina kongsliga kronor. Så snart de voro röfvade voro de " afskitta kongligheter " och derefter var det ett vite av minst 20 riksdalar på var och en som dristade sig att kalla drängen för kong och pigan för drottning. Kongen skulle beröfvas sin krona av drängarna och drottningen sin krona av flickorna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:54.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gamlagårds Hagtornen i Kämpinge som av ortsbefolkningen dyrkats som ett heligt offerträd.

Detta natur och kulturminne låg nära på i vägen för den planerade nya vägen från Kämpinge över Ljungen mot Skanör, Falsterbo och Foteviks vägen, men vägen flyttades något å kartan så hagtorna gingo fria. Här som den nya planerade vägen skulle ledas fram öfver Ljungfältet har för många år sen legat en gård kallad Gamlegård, som det nu ej finnas några rester av mer än grunden och en cirka en meter djup fördjupning troligen på grund av flygsands överlagning, mot den kringliggande jorden, som är bevuxen med olika sorters pilträd och almar som hyllar. Här i denne idul växar så kallade nällor m.fl. andra ogräs vilka dölja gamla gård brunnen.

Här bland dessa växter finnas också Sveriges största heliga offer hagtornsträd tillhörande slaktet Cratägos men ej de vanliga arten Oxycanta eller monogynia utan en helt annan ej annorstädes i Sverige vildväxande hagtorn nemligen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:35.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en, som bär det botaniska namnet *Cratägos Calycina*. Den arten uppträder här i tvänne exemplar varav den största har en stamomkrets av omkring 3 meter, samt en höjd av cirka 12 meter, varjemte trädkronan i horisontal riktning har en genomskärning av 15 meter. Det andra trädet är något mindre eller cirka 2 meter i stamomkrets. Det största trädet har nästan alldeles hängande grenar och är således en variant av pendulaform. Dessa heliga offartörnar äro första gång beskrivna av Olof Christoffersson i sin bok " Skytts Härad. Kulturhistorisk beskrifning 1918 ". Vilket haft orsak till att båda dessa hagtorns varianter numera äro fridlysta såsom varande märkliga naturminnen. N.G. Bruzelius skriver i sin handskrift över Skytts Härad som förvaras på Universitetsbibliotek i Lund, om offartornarne vid Vemmarlöfs ån sålunda: " Hagtornarne existera ännu endast och allenast genom den fruktan bönderna städse haft för ofredande av nämde trädslag. För 70 år sen (på 1860 - talet) beslöt en bonde att hugga bort dem, men som han insjuknade vid samma tid som ett af träden - jag begagnar detta uttryck, eme-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:5-6.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-dan de mera likna träd än buskar - blifvet nedhugget, upphörde man med deras utrotande, och denna händelse ökade ännu mera den vördnad man för dem hyste."

Sammaledes berättades det ännu på 1910-talet för mig när jag var och besåg dem samt fotograferade dem första gången, om dessa två heliga offartornar, det sades: Dessa heliga tornar äro enligt folktron ganska farliga att skada, vilket en dräng, för några år sedan noggsamt fick erfara. Han behagade nämligen skära sig några " leknaggo " till sitt " ledon " av dess krokiga grenar, men det skulle han inte hava brytt sig om ty efteråt blev han sjuk och tynade bort samt dog en tid derefter. Det är således samma folkrädsla här som räddat dessa högst märkeliga växtvarianter från att försvinna. Nu sen naturföreningen taget dem i omvårdnad är därför ej risken mer. Dessa två hagtornar kallas också av ortsbefolkningen för " mellomtornarne " ty det står en på litet avstånd från dem på var sida vilka också borde tagas i omvårdnad av naturskyddsföreningen. Den väster derom stående växer å den såkallade "bönn -

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 57

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-agern " . Namnet på grund av att jorden en gång vart testemen-
terat bort på det att där till evig skulle i kyrkan läsas bonor
för testatorn. Den tornen som växer öster om är märkelig därför
att vid densamma en kvinna för många herrans år sen blivit rif-
ven och dödad av en vorulf som ville åt hennes fosters hjerte-
blod för att bli fri för att springa som vorulf.

Ännu lefvande minnas att det offrats till tornarne fira
eller 20 stufver. I gamla tider skulle det offras tre tre eller
sju stufver eller skillingar vid sådana tillfällen, men i vårt
nuvarande myntslag kan man inte uträknas tre eller sju stufver
eller skillingar.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:58.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Husförhöret i Ugglarp

av
Nils Svensson.

På ett husförhör i Ugglarp Anderslöfs socken under präst-
väldets dagar då prästarna höll väldiga och dondrande husför-
hör ute på gårdarna der var enda en måste läsa både utan och
innan för "di långrockade" som prästerna på skämt kallades.
Kunde de ej svara på prästens alla frågor blevo de frånstängda
den heliga nattvarden tills de varet privatt hos prästen och
visat att de ej glomt guds ord. Att så bli frånstängd de heliga
sakramenten ansågs vara en stor skam. Här på ovan omtalade hus-
förhör fanns det också en tyskfödd numera Svensk medborgare
som också blev anmodad att läsa i bibeln för prästen. Tysk
Svensken svarade " näj ja kan inte lesa svenska " jag har ock-
så tysk bibel med mig. Då svarade Tysk svensken " norr ja skul'
le börja po ditt svenska pludert so glömde ja de tyska skited."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:59.

Landskap: ..... Upptecknat av: ..... Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Norr mor gräd (gred eller gråt) av Nils Sven.

Va vi va lea norr vi va små
vi borre kive o via
norr mor o far di va himma ifrå
do va de som svårest o tia
po bor o stola vi flö ikring
vi slos iblann so de knoga
o om de va so en så si sving
so to en kanske en kaga
norr far o mor di kom som foredan
ifrå arbejid po gåren do va de litt
vi fick bagad raen men de gjore gutt
i de åren vi sadd o snoppe o gred i
kapp o våra vinor va röa forr de
vi fåd de va håra rapp o våra rö
nesor di töa men snart vi glimde add
vinan sve o börja po der vi sluta
men do sa far larr i inte ble so vankas

teinder

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645**:60.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

bättre saluta do satte mor si o sa ente
knust o tåra trilla po forkled vårt
kiv de la si de ble so tyst, norr mor
strög yad me forkled.

Allt följande också berättad av
Nils Svensson Domme.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Striv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:61.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hende sig en gång det var jag var ny gifter kvien hette
inger jag tjente hos tröls skinssen men der var en bra tös
hon hette johanna hon var dukti ti å danssa å när der va dans
nånstans så skule vi gå did så hade ja klär i laen för inger
hon viste inte hur många klär ja hade så gick vi ti dans di
haden son som hide gylenjelm han var så järans högfäri så
de va intet skapeligt han har vad i Kövenhamn och när han kom
him konde han inte si ett svensk ord uden när han skulle si
fönster sa han vingo han var hos prästen en da och fick sin
olofssedel där va så mijed skeved så många b och c de va för det
han va så ti till att arbeja han mad så tjock. Så när han var
i malma så skulle tröls sijnsson in och se om han så skulle
hans mor skika lit mad ti han så to hon särkajeren å lade den
i ti gylenjelm å så skulle di ud å se på stan så skulle gylen-
jelm gå fyst så skulle far gå en tre fira alna bagetter så
blev tröls pistrand så geck han hen i en krog och skulle pisa
men der va en polis till ris å sa ska du stå der och pissa
vid du intet hut men gylenjelm va bekant me polisen så det

7 mpr b. 53 f.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:62.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

blev inte för farligt. en gång va di ude å skulle se po joren så kom gylenjelm alltid för i vegen och trols kom baketter så gick gylenjelm alltid å såg i skyerna men tröls han såg i joren så kom gylenjelm ti själgroven den så han inte för han kågede så faseligt der styrt gylenjelm å vi grinade så blev di rana å gick him johanna hon skulle alltid når di hade nåd gott och smy till maj en gång hade di bakstenkager och di skulle ja jo småga för ja skulle ju in i mastesed etter svina slabba men gylenjelm skulle passa os och han kom ud i mastesed och där sto ett säl po mastergolled va är detta för en maskin va är detta för en maskin så tran han så hort på sålkanten så sålled flög upp och slog han på skinnabenet så sa han de va ett djefla sål å ja grinade ad han å sa ja du är för dom ti å snacka danska och gylenjelm ble hån å gick in och jag fick stenkagarna och glad blev jag slutt.

nu har jag skrevet som de pratade på den tiden så christof-
fersson leter sig nog fram.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 63.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De två brödarne.

av

Nils Svensson

De va en gång två brödra, den ena va rior den andra fätti,
di bode i Döred. En gång hadde den ria gille o der va många
som va ria po gilled där va osse bodde prästen o den fattie
broren o norr di do skulle eda gilles gilles maden so so sal-
de prästen forr boyännen. Norr so stegen kom ing so delede (handkränkan)
prästen ud stejen till alla ve bored. Do so tänkte den fätti-
ge broren hadde ja vad präst so skulle ja ta de stosts sticket
ov stejen, men monne ente ja kan ble präst, ja ska forrsöja,
om ja tar di två stora studane frå min bror o ger biskopen
so kan han lära mi ti o ble präst, ju de får ja forrsoje tänk-
te den fättie broren. sean to do di två stora studane frå bro-
ren o ledde dom ti lunnasta me dom O norr han kom ti den sta-
en möder han tre glade studenter som frogade här ska du le me
dina vackra studa ? Ja ska ge biskopen dom om han vill lära

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:64.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mi ti o ble präst. De går nock forr si sior den ena studenten
forr ja ä biskoppen. Broren ble glad o ga han studana for nu
skulle han lära den fattie broren o ble präst. Har far nån granne
klär frogar den falske biskopen forr di får far ta po si o so
ska far få en prästekappa o en prästekrave ov mej. Far har nock
en bibel hemma, ju de har ja forr mor vill gärna lesa litt i
den bogen. De ä bra sa studentbiskoppen når nu far kommer him
ta so di bästa klären si o hang prästekappan over ryen o sätt
prästekraven om halsen sätt si so forr bo~~t~~ännen do där kommer
nån frammede so si alt va som har händ o ska hända de vidd ja.
So en da skulle den ria broren ha ru ti möllan O di skulle
flyda (göra den ren för fnask med att sälla den i ett säll)
ruen men di hade inte nåd sål o do so sa den ria broren ti sin
gräbbe ad hon skulle gå ti hans bror o låna hans rusål. Norr
hon kom did sadd farbroren forr bo~~t~~ännen o norr tösen helsade
gomarn i i stuan i da o sa ga skulle hellsa frå far o frogar
om vi kan få låna rusåled forr vi ska ha ru ti mölles i da
svarar fabroren allt va som har skitt o ska ske de vid ja.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:65.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tösasmullen ble rädd och springar hem o sa far kan tro ad
fabror sidder som en präst forr bo/hännen o sior alt va som har
skitt o ska ske de vidd ja. Bry di ente om de svarar farengräb-
ban ja ska gå hän ti han o höra horr de ä me han. Nor so broren
kommor ti han o hälsar gomaren i stuan i da får han ti svar
Du ska inte ta de so hort om ja sior nåd ti di någång forr
de ä ente so farlett alt vad som har skitt o ska ske de vid
ja. Vidd du de so vid du vell osse hår mina studa ä. Di ä i long
svarar brorprästen den ena har fod po skallen o go ente du tid
forr do får du osse po skalen. Den ria broren for ti long i en
hast o do han kom di hadde di redan flåd o hissad opp den ena
studen o slägtaren sto me knifven i mungen o skulle ränna den i
den andra studen do den ria broren rofte nej hålt forr nådd
de ä mina stude du ä i lamme o ska släjta. Släjtaren to knifven
ov mungen o sior va gal du om din bonnedäfvel ja har ärlien
kjöpt studane ov en rättvis man och kom inte du och snacka
om ad de ä dina studa forr do får du gå samma väj som studane.
De ble so inte nåd anned råd o den ria mannen motte gå him

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:66.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

uden ad ha fådd sina studa igen.

So litt etter ble der stolled i kongeslotted i Stockholm kongens besta silfvertafell. Do lant om länge spordess de ti hovestaen ad norre i Skåne ente lant frå longesta va der en allvetandes man som viste allt va som bodde hadde skitt o skulle ske. Der ble do en droske forrspänd me fira häste skickad norr ti long forr ad hemte den allvidende Skåningen opp ti hovestaen o be om han ville fölla me ti hoved. Lant om länge fick di prästebroren ti o fölla me i drosken opp ti hovestaen o do han kom fram ti fick di ente anned svar po sina frågor än va som har skitt o ska ske de vid ja.

Do ble majestetet ari o sa du får tre da po di i hekte o kan du do si hår tjuvane ä so ä du fri o kan du ente si de so ska du ta junfrun i fängnen o kyssa hinge (ett strafredskap i form av en jungfru och när de kyste henne slog hon armarne om halsen på dem och så trillade hufvudet ner på ett håll och kroppen på ett annat håll). Det var tre betjenter som skulle varra hos han i finkan o passa han. Norr den fysta daen va gåen och betjenten bar go natt sa den allvetande de

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:67.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

va den fysta, do ble betjenten röd o sa ti den andra han ä klog so vedd han nock hunn de ä du ska inte varra rädd han vet inte mer än vi. Den andra daen norr den andra betjenten ba gonatt svarade han de va den andra do den allvetande svarade so troed betjenten lie som den första, men den tredje var postån o sa i behöfver inte vara rädda forr han vidd inte nåd, men tredje daen norr den tredje betjenten sa gonatt svarade den allvidende de va den tredje och sista, nu satte den allvetande och räknade dana o do so trodde betjentena add han räknade dom o so gick di ti han igen (den allvetade) och bar om han ville jelpa dom so skulle di hjelpa han so de stulna skolle komma igen. Ja de kan ja gärna gorra forr ja ä aldri so nog po ett. Nor far kommer fram ti kongliga majestätt so si ad silvertaflet liger der po den plasen o den plasen som betjenterna sa add han skulle si men tjufvarne di ä forrsvungne forr min lekamliga syn öja. De ska ja si så den kloge manner. Norr han do kom fram forr den konglige sa kongen no har du nu fådd reda po tjufvane. Tjufvarne ä försvunne forr min lekamliga

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:68.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

syn , men silfret ligger på den platsen där kan i ta de. De får vi se så kongen och satte vagt om den allvetande. Folk sändes då att säga efter silfret och då hette de på den plats som den allvetande hade sagt. Då blev kongen så glad så han såg då att allvetande och du ska präka i riddarholms tjurkan på sönda. Norr söndan kom va hela tjurkan föll me folk där va en präst som gjorde altertjensten så skulle den den allvetande snacka på präkestolen. Norr han kom opp på präkestolen så han de ä med många människor i tjurttjan och då och de ä jo osse en mie stor tjurttje och har här i denna hovestaen men ja litt rädd förr då ja snackar skånske så ä har allt förr lide rom så ä hella tjurttjan kommer till och ramla om kull men ju ska försöga och uppna min mung så rofte han så mie han kunne och slo me bega nöfvanne i präkestolen så att bodde han och präkestolen ramlade norr blann folket, och då kom kongen och rofte hålopp du ä sannernligen allvetande förr du så jo i förrväj att kurken va för liden och präka Skånska i och hålt nu opp förr ja vill ente ha förreda ved hela kyrkan. Och sien blev där snack om va då skulle göras

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:69.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

me den allvetande prästen jo sa kongen dannemorarna i Dalarne
ä ett miet ogudaktigt folk han kan nock göra räktet folk av
dom so skolle de varra bra. Di to do o frogte han om han vil-
le varra präst i Dalarne i Dannemora. Jo de kan ja gärna var-
ra forr där ä väl non som kan hjelpa mej forr betjenterna hadde
lärt han va han skulle preke om i riddarholmskyrkan. o save
präkestolen lös. Han tänkte ad de skulle gå lie galant i Dan-
nemora. Norr han kom did och skulle präka den föste sondagen
va ossa denna tjurtjan full ov åhörare forr de hadde sport ad
en allvetande präst frå skåne skulle präka den syndan. O norr
han kom ti tjurtjan gick han opp po präkestolen o sa Ottesång
i rättan tid, högmässa i rättan tid o aftonsång i rättan tid
o so präkade han var enda sönda. Ti sist ble Dannemorarna arge
o gick ti kongen o sa ad den prästen vill vi ente ha sior Otte-
sång i rättan tid, högmässa i rättan tid o aftonsång i rättan
tid. Do sa kongen i ä alldri nöjde det är icke här i hovedstaen
ad vi har Ottesång, högmässa o aftonsång vär sönda o i får de
vär sondag och de fick gå me de men so var der en man i Döred

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 70.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som tröskad ihop me han, han gick opp ti prästen och såg om han sa ju du har lett bled präst sa han kan ja inte få präst forr di po sönda. Jo men kan du so få lov väl vidd ja add du ä klyftigare än ja. So om söndann so skulle den bekanta präst i prästens ställe o de ble lett spord udi sognen ad der skulle en ny präst komma . O do kom der mied folk ti tjurtjan o o prästen kom o gick opp po präkestolen och gorde en bön so sa han ären i mied grofva syndare här de ble tyst, ja säger forr andra gången ä i mied grofva syndare här. de ble tyst som i grafven, ja sior forr tredje o siste gången ären i mied grova sondare här ? Ingen svarar ett or. Som ingen svarar so behövar i ingen präst här.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 7/

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var en gång en pög som va so forfaselet lad so han ville inte gorra nåd udan sadd i aske krogen norr di ville ha han ti o gorra nåd sa han ja is inte. Faren hans va död men moran löfde o hadde jor o öj'en gong om vintern so hadde hon inte nåd ad tjölne me do hon sa ti pogen add han fick köra ti skoven etter vingfälle (av vind nerblåste " frönne " grenar) ti hinge elles frös di ihjäl, ja is inte, svarte pogen, men hor de va so la (förspände) moran öjen forr släen o bar tjelinge grisen (som pojken kallades) ud i släen o körde so po öjin o som pogen va forr lad ti o hoppa av släen so ble han i na, hon skulle over en sjö o forbi kongeslotted ingen han kom ti skoven, Do han va kommen ud po sjöisen kom der en gädde o sa väck ett hull ti mej so add ja kan få litt frisk luft forr elles kvälls ja ihjäll, is ente svarede pogen, du ska få tre önskingar om du vill o so gick han gäddan ti villes, norr han so kom forbi kongens slott, sadd kongepriinssan i fönstred o grinnade ad han o sa här kommer tjelinge grisen här monne han ska

Striv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645** 72.

Landskap: ..... Upptecknat av: ..... Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

köra hänn, do han so kom ti skoven va de förste han önskade
add få ett dugtet lass vingfällibrännelass bonged po släen o
satt opp ånpo lassed me timen o pisk i nöfven. O de ble allt
i en hånvänning va han önskade, norr so tjelingegrisen po hen
for forrbi kongaslotted sadd prinsössan o grinede ad han igen
o sa jomen har tjelingegrisen fåd ett bra lass vingfällibränne
po släen i en hast, men pogen så prinsässan o sa duska få
straff forr de du griner ad mej sa den andra önsknigen o öns-
kade add hon skulle ble me barn de barned skulle skria ti de
såden som va skuld ti ad de (barnet) va ti (kommet till världen).
En tid deretter födde prinsessan en pog o den skrej (gråt) allt
forr jömt, so kom der ti slotted en klog kärring som sa ad om
glytten (barned) fick se sin far skulle glytten ble dugti o inte
skria mer. Kongen lo gå bud ti alla sina undersåtare i hela sitt
rike ad di skulle komma o se hans dotters onge (son) o alla kom
men tjelnegrisen hadde inte fåd nåd bod me de gjore inte nåd
ad alla di andra hadde vad der. Kongen sa nu har di vad här alla
mer en tjelingegrisen o han ä jo forr lad ti o varra far men hid

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:73.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ska han i alla fall o so ska trollkonnan hänges for sitt spek-
takel me prinsessan. Bud gick so etter tjelingegrisen o do
han kom did so millede ongen opp si o sa far! far! far! forr
han va ble sjuf år gammal. Do ble kongen arri o sa ti prinses-
san har du hatt han tjelegrisen ti vänn o fästeman so ska du
ossa ha han ti man ska ja visa o du ska bo me han ude po den
lofve sjöho,men ude i sjön. o di fick höns o änner som hon skul-
le varra hönsakadorre over o hon skulle der gå possla mä o der-
me forrtjene föan.

Men so sa kvingan som forrud va en prinsessa ti pogen
vorrforr skulle ja få barn o ha dej ti man din slöfssock,ja
is inte svarte tjelegrisen som nu va kongens svärson, men hons
de va so fick kvingan reda po varrforr hon va ble en en glytt.
forr han sa ti na kommer inte ihu add du sadd i fönstredd o
grinede ad mi norr ju körde etter vingfälle o do önskade ja
add du motte få ett barn som inte skulle kunna grina för än de
fick se mej, har du fler önskningar? Ja is inte ajö mej di ja is
inte svarte tjelegrisen, men honned de va so fick hon den önsk-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645: 74

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-ningen som han hadde kvar. Hon to do ett sål o gick norr ti
sjöen o önskade add hon fick so många önskningar som der va
holl i såled (sållnätet) som sånen (sanden) kunne ränna igen-
nom do hon rysslade me såled. Den snälla gäddan som tjelinge-
pogen hadde råddet forr o qvalls (kväves) unger isen kom o
beviljade den forr detta kongaprinssessan hennes begäran. De
fösta hon nu önskade va add hinges man skulle ble so lärd o
dukti so add ingen va villare eller duktier än han o de andra
hon önskade va add der motte ble en vackar körvej frå öen ti
lanned so di skulle kunna köra ud ti holmen o sien add der ble
en går som va vackrare och böttra än hinges fars o ad den ble
möblered me finna polerade mahognie möbler som va stoppede med
äkta siden overdrag o finnaste dukar ti borna samt ett bättra
porslinservis av äkta ostindiskt porslin finare än hennes mors.
Do hon kom åter ti plassen forr dorres tarflie bostad var den
försvunnen o i stäle fanns allt va hon önskade, hon satte si nu
ve de vackra mahonieskrivbored o skröv ett bröf ti kongen hingen
far och drottningen hinges mor om de ville gorra sin dotter den

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:75.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

äran o o komma ud ~~.....~~ o hellsa po hinge o se hort hon bodde
nu sien hon va ud skott ov kongehused. Kongen, faren gronjade
litt po bröved ti sist sa han de ä jo ändo vårt barn o di har
vell inte nåd o eda so vi får vell lov o resa did, men norr
far o mor kom norr ti sjöen så di en bred o gran vej som gick
ud ti holmen som nu va lannfast me lanned o ingen ö mer. Di
så add många granna syfletter (täckta vagnar) körde did ud
ad den vackra vägen , Kongen sa do får vi osse köra ud ad den
granna vejen o do di kom ud po holmen så di ett mied vackert slott
som va grannare än dorres kongeslott o invandet hadde di mie
grannare än di hadde hemma po dorres et slott. Do di so hadde
vad der litt sa faren ti sin dotter vimm har gjort alt ditte
ti gär. De har ju sa dottern o so ble de me de men so skulle
di eda midda o do passade passa dottern (prinsessan)säl opp
och satte säl maden po bored o skötte säl alt , men do di
skulle eda so hadde hinges far (kongen) ingen skje so sa han ti
hinge du har glemd o ge mej nån skje, nej de har ja inte forr
ja har säl lejd alt po po bored so skjeen ska varra der o na
ska i granskas. Du troer vell inte ad nån vill ta en skje,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:76.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men dottern va poståen o ville norr di va granskade allesam-
men uden kongen o ingen skje hittes. Ble kongen ari o sa du
troer vell inte ad ja har tad din skje. De gorr ingenting far
är min han ska granske osse. So gick hon ti sin far o stack
növen i böjsalomman o dro opp skjeen derov. Do ble faren arri
ja venta till lika oskyldig som add far fick skjeen i böjsa-
lomman liaso oskyldit fick ja min pog.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645:79.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hyveln på sin plats om kvällen då han slutade sitt arbete höll husrånet "alo" med verktygen hela natten och hugg med yxan, hamrade med hammaren och hyvlade med hyveln o.s.v.

På bondgårdarne gjorde husrånet sammanledes om ej allt var som det skulle på kvällen, körde husrånen med trösk-maskinen, sädesharpan, rullbörreor och dylikt om nätterna, för att påminna att husfolken skulle lägga allt på sin plats då de gingo från sitt arbete om kvällarne.

Lindormar fanns i gamla lindar (fortsättning å sid 35 andra spalten i Skytts härad 1 upplagan nederst och lite å sid 36)

Kjelsgraven belägen strax norr om socknen å Aggarps ägor husar ett mystiskt djur i skepnad av en stor svart "väre" med fyra kromväxta horn varå han bär en stor kaffekopparkittel. Ibland kommer väduren upp i vattenytan i synnerhet när det om nätterna äro tjuvfiskare eller "kräfs"-fågare. Han bär då sin kopparkittel på hornen och virrar med huvudet så att vattnet sprutar ur "kaffekelstuden" åt alla sidor med ett väldigt plaskande.

I en torvgrav å n:r 6 L.Alstad påträffades vid torvtagning en stor kopparkittel. Torvmossefolket trodde då att Kjelsgravsvären flyttat från Aggarpstorvgraven till Lilla Alstads torvgraven. Denna stora kopparkittel gick i flera år som lånekittel vid gillan i Lilla Alstad by. Vid sterbhusauktion i går-

den såldes densamma och är nu i mina samlingar.

Smedtrollet (efter *E.* Schmidt) hade ögon så stora som tenn-
tallrikar. Tog det med sitt lillfinger om ambolts hornet kunde
det lätt vricka detsamma, så att smedes arbete misslyckades. Det
hade ett gap på två alnars vid. Alltid sade det till smedlär-
lingarne, då de skulle göra sitt "fell" (gesällstycke), till exem-
pel en yxa. "Har du sett ett större gav." Lärpojken skulle då
rödglödga sitt "fell" stycke och utan rädsla kasta det i gapet
på Smedtrollet säga "har du smagt en varmare bid." Hade han *med* nu
dértill lyckades gesällprovet bra. Då de gjort sitt gesällstycke
gott och fått godkänt detsamma kallades de "Engelthonnare."

ka Kolrage och "fyrspydd" skulle *alltid* korsa fyren. Ejsekåsten kal-
lades också *man* smedspråket för spilleman. Försummades att lägga
sakerna, som *de* skulle, hade det till följd att man ej fick jär-
net att *fatta* vid varandra, när det skulle svitsas felet skyldes
då på "lärepogen."

Smederna inbillade *pojken* lärepogen att det öppe på loftet bodde
en "bellenisse", som höll igen, så det var ingen risk för dem att
draga bällen ty den *gick* ej sönder av väderspänningen. Bellenis-
sen var således en god varelse.

Gröde-holeds sägen berättad av Edvin Schmidt.

Prästen Bastian Odder i Håslöf hade en tjenste-tös som prästfrun
blivit osams med. Prästefrun hade sladdrat för Bastian och upp-

ACC. N:R M. 10645:81.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

manat honom att straffa pigan på något lämpligt sätt. Detta lofte Bastian. Det var nu vid höstetid, Bastian hade själv prästgården på den tiden och folket var ute i arbete på den "västraste" lotten. Så om eftermiddagen när pigan skulle gå ut med "me-aftan" till folket hade hon med sig en koåg med "fittemada" och en kruka med gröt. När pigan var gången hemifrån kallade Bastian sin fru ut i trädgården. Kom nu ska du få se! Titta nu på när pigan kommer till högen och vrider av neråt marken. Bastian hade sin "svartkonstbög" med sig när hon så vikit några steg från vägenför att gå "lia över stubben". Strax norr om ätتهögen började Bastian läsa i svartkonstboken. Detta hade till följd att pigan ramlade, slog krukans sönder så att "all gröden valede ud" och pigan själv höll på att "ble siddannes i grödedöngan." Sen dess blev det en fördjupning i marken på detta stället som sen kallades "grödeholled."

Detta är ena historien om källan norr om ätتهögen en annan lyder: Att en jungfru och en riddare blivit oskyldigt avrättade derstädes för brott mot sjette budet. Såsom bevis att de voro oskyldiga mot prästens beskyllning upprann källan. Båda skulle sen blivit begravda i och ätتهögen uppkastad som heder åt dem.

Om prosten Bastian Odders utseende har en som varit med om att rasera den gamla kyrkan berättat för E Schmitt följande:

ACC. NR M. 10645:82.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"När vi höll på med att bryta opp de gamla kistorna ur herrebegravningen, fick vi fatt på en stor beslagen "ege-kiste" som de sade skulle vara Bastians. Vi hade mycket besvär att öppna den, ty det fanns en kista inuti. I denna låg Bastian. Han var väl balsamerad såg ut nästan som en levande, var ej så värst lång men tämligen tjock, hade gråsprängt hår, stora "mustascher" och pipskägg. Var klädd i lång med "söll-knappar." hade gula handskar, som räckte nästan till armbågarne, bockskinsbyxor och långa stöflar med sporrar.

En av arbetarna, som tyckte att Bastians mustascher ej voro tillräckligt uppvridna tog fatt i den ena och sade något (vad han sade hade sagesmannen Lars Larsson i Bodarp glömt, men det var något oanständigt). Han kunde emellertid ej släppa mustaschen, blev alldeles blek och kunde ej svara, då de andra tilltalade honom. De övriga arbetarna blevo förskräckta och sprang in efter prästen. Denna kom "röd i synen och arg", körde ut alla de övriga arbetarna ur kyrkan och började läsa något ensam med "han som höll i mustaschen. Detta tog över en halv timme. När de kommo ut ur kyrkan igen var han "som höll i mustaschen" mycket blek och kunde ej säga något på hela dagen.

Denna historia har olika vittnen berättat och försäkrat att den är alldeles sann säger min berättare.

ACC. N:R M. 10645:83.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Intresanta berättelser gjorda av Nils Svensson
nr 8 Domme. Han dog 1936 80 år gammal.

Det hende sig en gång det var när jag var hos en nygifter
kvinge som hette Inger jag tjente hos tröls skinssen, men der
va en bra tös hon hette johanna hon va dukti ti o dansa o no
der va dans nånstans så skulle vi gå did så hade ja klär i laen
(kostalled) for inger hon viste inte hor många klär ja hade, so
gick vi ti dans, di hade en son hede gyllenjelm han var så jä-
rans högfäri so de va intet skapeligt han har vad i Kövenham
och när han kom him konde han inte si ett svensk ord uden nor
han skulle si fönster sa han vingo han var hos prästen en da
och fick sin orlofsedell, där va så so mijed skröved so många
b o c de va for de han va so dugti ti allt anned än arbeja o
han åd o ble so tjock so o so flytte gyllehjelm ti malmö o so
skulle Tröls skinsen en gång ing o se om han. Mor tröls skins
la litt mad ti mannen i en serkeere. do han kom ti malmö so
skulle di ud o se po staen men gyllenhjelm sa ad faren skulle

gml. 2. 511

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:84.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gå tyst bag etter. Gyllenhjelm kogede och litede i skyarne men tröls skinsen gick o så rokt norr po gadestenane. En an gång va gyllehjelm hemma hos sin far i Lilla Bedinge o do skulle de ud o se po joren, so kom gyllenhjelm som vanligt forre i vägen kogenes och knicksannes och tittede rakt opp i skyarne, men tröls gick bag etter o tittede rakt norr po joren. Ti sist kom di ti själlgroven som inte gyllehjelm så etter som han gick och kogede for jämt udden han styrt po hovede i groven o vi grine ad dom sa johanna o do ble han hån o gick hem.

Johanna skulle alltid når di hade nåd gott och smy till hinge smaga en bid, en gång hadde di bakt stenkager o di skulle ja smaga (sa johanna) for ja skulle jo in i mastersed etter svinne slabba men gyllehjelm va fortrydden o skulle passa mi derfor kom han ud i mastersed o där sto ett rusål po mastergolle, va ä detta forr en maskin,? va ä detta forr en maskin sa gyllenhjelm o so tran han so hort po sålkanten so russåled flö over änne o slo han po skinnebened o alla pantoflorna trille omkring po gulled. so sa gyllenhjelm de va ett defle sål o ju grinede ad han o sa

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645: 85.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

ja du ä forr domm ti o snacka danska o gyllenhjelm ble hån o
gick ing o ja fick stenkager av mor o glad ble ja.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 10645:86.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fira galna käringar.

Det var ett par folk som hade lantbruk, men så hade de ej något rörelse kapital på kistebotten. Så blevo de överens om att taga in till staden och sälja en ko. Men när det kom till styck så ville ente käringen låta mannen toga till stan med koen. För hon så att han sup upp pengarne. Så tog hon åstad me koen och en höna under armen. Inkommen till staden mötte hon en slaktare som ville köva koen. Hon begärde en mark för koen och tio dalar för hynnan. Men slaktaren köpte koen men ville icke köva hönen för den hade han inte bruk för, men när mor kommer upp till torget så blir strax ay me hönan för der är stor spordag efter höns. Men hon kom upp på torget ville ingen ge tie dalar for en liten mager höna. Kvinnan gick tillbaka till slaktaren och sade far får nog behålla hynnan med. Jo de ska vi nog bli överens om mor. Han bjöd henne in och trakterade henne med mat och brännevin så hon blev rusig. Sedan tjärede han henne på kläderna och kastade i en fjärtunna der hon

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:87.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

låg och sof ruset av sig. När hon så vaknade så viste hon ente
var hon var och undrade om det är jag sjelv eller en fågel.
Ja nu vet jag hur jag skall få reda poet. Om hundarna inte skäl-
lar på mig när jag kommer hem så är det ja och om kallana slickar
mig som förr då jag kommer ner i stallet är det ja. Men hon kom
inte när gården för än hundarne fingo henne i sigte och började
stormtjuta och skalla. Och då kom ner i kolaen och kallane luf-
te tjäran började de att fnysa och rygga sig baklänges i kobäsen.
Så fick hon för sig att hon var en fågel och gick ut bak gården
och kröp åt ladan upp på takryggningen för att försöka sig på
flygkonsten. Som hon satt der och viftade med armarne för att
flyga ut i rymden ser mannen den konstiga fågeln och tagar sitt
muskedunder för att skjuta fågeln. Kvinnan börjar då att ropa
skjut intet det är jag. Är det du så kom ner och gör reda för
ett och allt och inte sitt der som en gås. När hon kom ner kon-
ne hon inte göre reda för någon ting för marken hade hon kast
bort och hönan hade hon blivit av med. Så blev mannen så arrig
att han sade att han skulle gå bort och intet komma hem förr

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:88.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

än träffat tre leka galna kärringar till. Som han nu går med
madposen på ryggen forste dagen tätt vid kväll träfte han på
en stuga der det var ett förfärligt skrik och skräl. Så gick
mannen in i stugan och kvinnan stod med ett skynke över mannen
och slog honom med en pantoflestöd i hofvede. Skall mor slå
mannen ihjäl. Nej jag skulle bara hava en ny skjorta på honom.
Go hjelpa och tröste den som ska ha en ny skjorte sa mannen
i stugan ja skulle gerna ge 300 dalar om di kan lära min kvinna
och få en ny skorta på sig på ett annat vis. De ä inte farligt
sade den inkomne har mor en säsj. Ja de hadde hon så fick han
låna den och klippa halshål så gick den nya sjortan lätt på
och han fick sina trehundra dalar. Dessutom logi om natten.
Andra dagen kom han till en ny timrad stuga där kvinnan ett
säll i solskenet och slog sitt förkle der över och bar in i
stugan der hon stöfte ut. Nu har jag gått har var dag och buret
solskinn in men jag har inte fått något ändå jag skulle gerna gifvit
tre hundra dalar om jag kunde få solskin i min nya stua liasom
jag hadde i den gamla. Har i en yxa så skall jag hjelpa er.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:89.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han fick en yxa och hugg hål i väggen ty snickarn hade glömt att gör fönsterlycka. Man fick de lovade pengarna och logi för natten. Tredje dagen vandrade han åter mot kvällen skulle låna hus så frågte kvinnan ..... har far hemma i ringarike svarde mannen. Ask är ni frå hemmelrike så vid i väll hur min salig andra Pär har det. Det vill si att kvinnan varet gift tre gånger och alla mannane hette pär men den andra var särdeles snell derfor hade hon för sig att han var kommen till hemmelriket. Ask har får gå der og traska och har det inte för bra. A vill i inte ta nåd meger till min kära Pär der står ett gammalt kopparskrin som e full me kopparpänge och ett hus fullt av gamla klär de kan i få me gär till. Pär och dem ljusblå hästen kan i sätta forr en kärre forr i kan inte bara allt did. Mannen lät sig ej säga det mer än en gång och spände hästen för karran och lassade kläder och pengaskrinet. När han så kör från gården ser kvinnan tredje Pär som kör og ..... att den ljusblå hästen köres från gården. Han tagar hem och då ontalar kvinnan att det varet en man från hemmelriket och fått

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:90.**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kopparkistan me de gamla pengarna och och hans saliga mansklär med sig till den döda n 2 Pär. Pär den 3 tager då den bruna hästen och rider vägen utåt för att åter infånga sin ljusblå häst. Då mannen hörar att det kommer en ridandes kör han in i en tätning i skogen och gömmer hästen och vagnen. Varefter han kastar en del hårtagel upp i grenane på en björk samt lägger sig på ryggen och stirrar upp åt skyarne. När tredje Pären kommer fram frågar han åt vad han ligger der och stirrar uppåt. Mannen svarar att det kom en körandes me en ljusblå häst som körde rakt upp i himmelen i denna björken och der kan du väl se håren hästen skavede av si om du lägger dig på ryggen och kikar kan du se här de kör i himmelen bland skyarne. Som han nu lägger sig och ser upp passar mannen på att smita med båda den ljusblå och bruna hästen så att Pär nr 3 måste gå apostlahästarna hem då sade han till sin kvinna att mannen i fråga också fått den bruna hästen till nr salig Pär vilket kvinnan blev mycket glad åt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10645:91**

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: ..... Adress: .....
Socken: ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Då han så kom hem hade han både pengar kläder och hästar
m.m. så han var blivit ganska rik. Det första han då såg var
att gjärdet var plöjd och tillsådd, och frågade sin kvinna
var hon fått utsäde från. Hon svarade jag har alltid hört att
den som något sår han något får. Derfor tog jag det saltet
som norlenningen satte in og får vi bara reng så kommer det
nog upp och ger sin skörd.

Ja galen e du og andra kärringarne å inte ett dugg
bättre.

Efter Nils Svenson i Domme 6/5 1929.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10645:92.

Landskap: ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Toddivisan.

Kan hända fines det någon här som viljen se efter om han
ej vet vad toddi är så vill jag gärna ge resefter.

Lägg två lo socker i ett glas varmt vatten en två tredje
delar och låt det stå en stund och dras och fyll sen rom i och
vad som felar. Den konst är ganska lätt att lärt när som man
får den ädla drycken och vad så finns reseftet här drick allörig
mindra än en fem sex stycken.

Af toddi blir man vänskapsvärd

af toddi sjöljes bort de dystra sorjar

af toddi stegras kärleken

af toddi får man falk i borgen.

Skriv endast på denna sida!